

Universiteit
Leiden
The Netherlands

'Nou koest, nou kalm' : de ontwikkeling van de Curaçaose samenleving, 1915-1973: van koloniaal en kerkelijk gezag naar zelfbestuur en burgerschap

Groenewoud, M.

Citation

Groenewoud, M. (2017, June 15). *'Nou koest, nou kalm' : de ontwikkeling van de Curaçaose samenleving, 1915-1973: van koloniaal en kerkelijk gezag naar zelfbestuur en burgerschap*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/50108>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/50108>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/50108> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Groenewoud, M.

Title: 'Nou koest, nou kalm' : de ontwikkeling van de Curaçaose samenleving, 1915-1973: van koloniaal en kerkelijk gezag naar zelfbestuur en burgerschap

Issue Date: 2017-06-15

‘Nou koest, nou kalm’

De ontwikkeling van de
Curaçaose samenleving,
1915-1973:
van koloniaal en
kerkelijk gezag naar
zelfbestuur en burgerschap

Colofon

© 2017 Margo Groenewoud. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

ISBN: 978-90-826974-1-4 (digitale versie)

ISBN: 978-90-826974-0-7 (gedrukte versie)

Grafisch ontwerp: Ariadne Faries

Afbeelding voorzijde: Ariadne Faries

Kaart Curaçao: Ariadne Faries

Drukwerk: Ridderprint BV

Vertaling samenvatting naar Engels en Papiamentu: Wernher Soares

Dit onderzoek is mogelijk gemaakt door steun van de University of Curaçao dr. Moises da Costa Gomez, en door een fellowship aan het Koninklijk Instituut voor Taal- Land en Volkenkunde in Leiden.

Deze publicatie is tot stand gekomen met financiële steun van het Fonds Enamiel en het Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied.

Paranimfen Leiden: Sharine Isabella en Ria Paroubek-Groenewoud

Paranimfen Curaçao: Lianne Leonora en Sammantha Offerman

‘Nou koest, nou kalm’

De ontwikkeling van de
Curaçaose samenleving,
1915-1973:
van koloniaal en
kerkelijk gezag naar
zelfbestuur en burgerschap

Proefschrift

ter verkrijging van
de graad van Doctor
aan de Universiteit Leiden,
op gezag van Rector Magnificus
prof. mr. C.J.J.M. Stolker,
volgens besluit van het
College voor Promoties
te verdedigen op
donderdag 15 juni 2017
klokke 15.00 uur door

Grietje Marietje Margo Groenewoud

geboren te Culemborg in 1968

Promotor:
Prof. dr. G.J. Oostindie

Co-promotoren:
Dr. R.M. Allen
Dr. G.M.J. Poels

University of Curaçao
Radboud Universiteit
Nijmegen

Promotiecommissie:
Prof. Dr. R.M.A.L. Hoeft

Dr. J.J.P. Meel
Dr. J.V. Roitman
Prof. dr. P. Silva
Prof. dr. A.A. van Stipriaan Luiscius

Universiteit van Amsterdam
en KITLV-KNAW
Universiteit Leiden
KITLV-KNAW
Universiteit Leiden
Erasmus Universiteit
Rotterdam

‘Nou koest, nou kalm’

De ontwikkeling van de
Curaçaose samenleving,
1915-1973:
van koloniaal en
kerkelijk gezag naar
zelfbestuur en burgerschap

Proefschrift

ter verkrijging van
de graad van Doctor
aan de University of Curaçao
dr. Moises da Costa Gomez,
op gezag van Rector Magnificus
dr. F.B.G. de Lanoy,
in het openbaar
te verdedigen op
21 september 2017
om 16.00 uur
door

Grietje Marietje Margo Groenewoud

geboren op 10 augustus 1968
te Culemborg, Nederland

Promotiecommissie

Promotor:

Prof. dr. G.J. Oostindie

Co-promotoren:

Dr. R.M. Allen

Dr. G.M.J. Poels

University of Curaçao

Radboud Universiteit Nijmegen

Overige leden:

M.F. de Castro-Martina, MSc

Dr. F.E. Guadeloupe

University of Curaçao

University of St. Martin en

Universiteit van Amsterdam

Dr. F.B.G. de Lanoy

Dr. S.M. Pieters Kwiers

Dr. L.P. Römer

University of Curaçao

University of Curaçao

Vassar College, Poughkeepsie,
NY, USA

Prof. dr. W. Rutgers

University of Curaçao

1	INLEIDING	15
1.1	OVER EEN 'ACHTELOZE' KOLONISATOR EN EEN AMBITIEUZE MISSIEKERK	15
1.2	CURAÇAO IN VOGELVLUCHT	18
1.3	ACHTERGRONDEN VAN KOLONIAAL EN KERKELIJK GEZAG	21
	Koloniaal bestuur en politieke verzelfstandiging	21
	Nederlands koloniaal beleid en de Curaçaose katholieke kerk	24
	De katholieke kerk en de Curaçaose missie	28
1.4	THEORETISCH KADER EN BEGRIPPEN	30
	Bestuurlijke en maatschappelijke verhoudingen	31
	Sociale ontwikkeling en sociale mobiliteit	34
	Begrippenkaders	39
1.5	HYPOTHESE, METHODE EN BRONNEN	43
	Hypothese	44
	Methode	44
	Beschikbaarheid bronnen	46
2	DE SAMENLEVING MODERNISEERT: 1915-1936	49
2.1	INLEIDING: DE CURAÇAOSE SAMENLEVING ROND 1915	49
2.2	BESTUURLIJKE VERHOUDINGEN	51
	Politiek en de nieuwe industrie	52
	Opmars van de Nederlandse katholieke missie	54
	Impasse: botsing bisschop en gouverneur	59
	Nieuwe grondslag voor het katholieke onderwijs	62
2.3	MAATSCHAPPELIJKE VERHOUDINGEN	68
	Maatschappelijke organisatie	69
	Olie, kerk en arbeid	73
	Contact tussen bevolking en kerk	77
	Uitingen van kritiek	85

2.4	ONTWIKKELING VAN DE SAMENLEVING	88
	Kansen en ongelijkheid	89
	Stigmatisering: een vicieuze cirkel	93
	Kerk als gezagsdrager: invloed en effect	98
	Conclusie 1915-1936	101
3	GLOBALISERING EN DEMOCRATISERING: 1936-1954	105
3.1	INLEIDING: DE CURAÇAOSE SAMENLEVING ROND 1936	105
3.2	BESTUURLIJKE VERHOUDINGEN	107
	Een veranderend krachtenveld	107
	De Ronde Tafel Conferentie 1948	113
	Voorbij de vanzelfsprekendheid	120
3.3	MAATSCHAPPELIJKE VERHOUDINGEN	123
	Openlijke kritiek op macht en gezag	124
	Kerk, democratie en de nieuwe kiezers	128
	Nationale beweging wint aan kracht	132
	Dominicanen in de frontlinie	139
3.4	ONTWIKKELING VAN DE SAMENLEVING	143
	Selectie, uitsluiting en nieuwe kansen	144
	Katholiek tussen traditie en transformatie	147
	Kerk als gezagsdrager onder druk	150
	Conclusie 1936-1954	153
4	ZELFBESTUUR EN BURGERSCHAP: 1954-1973	159
4.1	INLEIDING: DE CURAÇAOSE SAMENLEVING ROND 1954	159
4.2	BESTUURLIJKE VERHOUDINGEN	160
	Politieke ontwikkelingen en de kerk	162
	Verzakelijking bestuur en beleid	169
	Kerk tussen aanpassing en volharding	173
4.3	MAATSCHAPPELIJKE VERHOUDINGEN	180
	Malaise en opnieuw: afhankelijkheid	181
	Instroom lokale professionals	185
	Opkomst van nieuwe machtsfactoren	188
	Geweld: 30 mei 1969	191

4.4	ONTWIKKELING VAN DE SAMENLEVING	195
	‘Thans is alles weer normaal’	196
	Op zoek naar nieuwe paradigma’s	200
	Kerk, gezag en nieuw leiderschap	204
	Nou koest, nou kalm?	206
	Conclusie 1954-1973	208
5	REFLECTIE EN CONCLUSIE	213
5.1	VERTREKPUNT EN HYPOTHESE	213
5.2	REFLECTIE	214
5.3	CONCLUSIE	221
	Noten	227
	Literatuur	278
	Geraadpleegde archieven	291
	Overzicht interviews	292
	Tabellen en trends	296
	Begrippenlijst	300
	Samenvatting	302
	Summary in english	305
	Resúmen na papiamentu	308
	Dankwoord	311
	Curriculum vitae	312

